

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

На правах рукопису

ШИМКІВ СВІТЛАНА АНАТОЛІВНА

УДК 364.32:346.6

**СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ
В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ - 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі страхування та ризик-менеджменту Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України, м. Київ

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Гаманкова Ольга Олексіївна,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
завідувач кафедри страхування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Нечипорук Людмила Володимирівна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
професор кафедри економічної теорії

кандидат економічних наук, доцент
Позднякова Людмила Олексіївна
Університет державної фіскальної
служби України
доцент кафедри фінансових ринків

Захист відбудеться «19» жовтня 2016 р. о 14⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.12 Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 03022, м. Київ, вул. Васильківська, 90-А, ауд.203.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, кім.12.

Автореферат розісланий «16» вересня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.Л. Каніщенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інтеграція України в світовий соціально-економічний простір обумовлює необхідність трансформації національної системи соціального захисту громадян, в складі якої важливе місце належить страхуванню від нещасних випадків. Страхування від нещасних випадків призначене для відшкодування втрат від соціальних ризиків, серед яких основне місце належить виробничому травматизму. Враховуючи те, що обсяги щорічних економічних втрат у зв'язку з нещасними випадками на виробництві та небезпечними умовами праці наближаються в Україні до 10 млрд. грн., створення надійної фінансово спроможної системи захисту від таких ризиків набуває особливої соціально-економічної значущості і має гарантуватися державою. Проте сучасний період розвитку нашої країни характеризується стрімким падінням ВВП, кризою в реальному і фінансовому секторах економіки, бюджетним дефіцитом, інфляцією, безробіттям. За таких умов страхування від нещасних випадків потребує суттєвого реформування з метою перетворення його на комплексну систему соціального захисту громадян, яка б ґрунтувалася на інтеграції потенціалу державного і приватного секторів.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних основ формування системи страхування від нещасних випадків зробили відомі зарубіжні учені: К. Блек, Ф. Елліс, В. Роїк, П. Фокс, Р. Кеплен, Н. Нікуліна, Т. Окубо, Г. Хазелл, Г. Гіруніг, П. Хол, Д. Шноубаль та ін. Питання розбудови ефективних систем соціального страхування, включаючи страхування від нещасних випадків, знайшли своє відображення в роботах таких вітчизняних авторів як: В.Д. Базилевич, В.О. Безугла, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, О.А. Грیشнова, О.В. Димніч, О.М. Залєтов, Н.М. Зеленко, О.П. Коваль, Ю.С. Конопліна, А.М. Колот, І.О. Лютий, Л.В. Нечипорук, С.С. Осадець, Р.В. Пікус, Л.О. Позднякова, Н.В. Приказюк, К.В. Слюсаренко, Н.В. Ткаченко, Т.В. Яворська та ін.

Відаючи належне доробку учених у цій сфері, варто зауважити, що роль страхування від нещасних випадків у забезпеченні соціального захисту громадян України вимагає подальшого дослідження. Насамперед це стосується удосконалення джерел його фінансового забезпечення та обґрунтування шляхів розбудови вітчизняної системи страхування від нещасних випадків на засадах державно-приватного партнерства з урахуванням зарубіжного досвіду у цій сфері.

Актуальність, науково-практична значимість та недостатня опрацьованість зазначеної тематики обумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили мету, завдання, логіку та зміст дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною: комплексної науково-дослідної держбюджетної теми економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Напрямки модернізації економіки України: секторальні особливості, протиріччя, ризики» (номер державної реєстрації 0111U006456), підрозділ «Модернізація економіки України на засадах сталого соціально-економічного розвитку: закономірності, протиріччя, ризики» (шифр №11БФ040-01); комплексної науково-дослідної роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка в межах держбюджетної теми кафедри

страхування та ризик-менеджменту «Теоретико-методологічні засади страхування в сучасних соціально-економічних умовах». Особистий внесок автора полягає у дослідженні досвіду функціонування системи страхування від нещасних випадків та обґрунтування шляхів подальшої розбудови вітчизняної системи страхування від нещасних випадків на засадах державно-приватного партнерства.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад, розробка методичних підходів та практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансового забезпечення системи страхування від нещасних випадків для формування конкурентоздатного трудового потенціалу в Україні.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність розв'язання таких завдань наукового та прикладного характеру:

- поглибити теоретичні підходи до визначення сутності страхування від нещасних випадків та його ролі в розвитку сучасних систем соціального захисту громадян;
- розвинути теоретичні засади страхування від нещасних випадків як цілісної системи;
- виявити макрофінансові параметри розвитку системи страхування від нещасних випадків в Україні та її спроможність гарантувати соціальний захист;
- оцінити фінансові наслідки виробничого травматизму громадян України як основного ризику в системі страхування від нещасних випадків;
- визначити тенденції розвитку державного соціального страхування від нещасних випадків в Україні;
- виявити потенціал вітчизняного ринку послуг недержавного страхування від нещасних випадків;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення фінансового забезпечення вітчизняної системи страхування від нещасних випадків;
- обґрунтувати пропозиції щодо впровадження проектів державно-приватного партнерства при страхуванні від нещасних випадків громадян в Україні.

Об'єктом дослідження є фінансово-економічні відносини, що виникають в процесі здійснення страхування від нещасних випадків в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні засади фінансового забезпечення системи страхування від нещасних випадків.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дисертаційного дослідження складають загальнонаукові та специфічні методи пізнання, зокрема: метод аналізу та синтезу - при дослідженні сутності страхування від нещасних випадків та особливостей сучасних систем соціального захисту громадян (підрозділ 1.1, 1.2), метод сходження від абстрактного до конкретного – при дослідженні сутності, форм прояву та конкретних організаційно-економічних методів формування системи страхування від нещасних випадків (розділ 1), метод економіко-статистичного аналізу – при дослідженні системи страхування від нещасних випадків в Україні (підрозділ 2.2). Оцінку недержавного страхування від нещасних випадків було здійснено на основі ретроспективного аналізу інформації, статистичних методів (підрозділ 2.3). Сучасний стан розвитку системи страхування від нещасних випадків України охарактеризовано за

допомогою методів порівняння, систематизації та узагальнення фактичних даних (розділ 2). Метод моделювання застосовано для побудови моделі впровадження проектів державно-приватного партнерства при страхуванні від нещасних випадків громадян України (розділ 3).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України з питань страхування від нещасних випадків, статистичні матеріали Міністерства соціальної політики, Фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Державної служби статистики, Міжнародного валютного фонду, Міжнародної організації праці, Світового банку, дані страхових організацій, фахова література, вітчизняна та іноземна монографічна і спеціалізована періодична література.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертаційній роботі одержано нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують важливе науково-прикладне завдання, пов'язане з узагальненням теоретичних підходів до системи страхування від нещасних випадків та розробкою практичних рекомендацій щодо вдосконалення її фінансового забезпечення. До найбільш вагомих результатів, які характеризують наукову новизну дисертаційного дослідження, розкривають особистий внесок автора та виносяться на захист, належать:

удосконалено:

- теоретичні підходи до трактування страхування від нещасних випадків як цілісної системи з її внутрішньою структурою, взаємозв'язками між окремими елементами, що дає можливість створення страховиками, страхувальниками та застрахованими особами надійних програм страхового захисту громадян від нещасних випадків;

- науково-практичні підходи до обґрунтування ставки єдиного соціального внеску з урахуванням фактичного рівня виробничого травматизму за попередні періоди в частині фінансування страхових виплат по лінії державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, що дозволяє оптимізувати фінансове забезпечення системи страхування від нещасних випадків в Україні;

- понятійний апарат теорії страхування: запропоновано авторське визначення понять: «система страхування від нещасних випадків», яка розглядається в широкому розумінні як законодавчо впорядкована система фінансово-економічних відносин між страховими організаціями, страхувальниками та застрахованими особами з приводу формування та використання на засадах державно-приватного партнерства цільових страхових фондів, призначених для забезпечення страхового захисту громадян від нещасних випадків, що, на відміну від існуючих положень, враховує узгодження економічних інтересів суб'єктів системи страхування від нещасних випадків та розширює можливості її інституційного вдосконалення на основі перерозподілу фінансових потоків всередині системи; «нещасний випадок», яке розглядається як раптова, короткочасна, непередбачувана подія, яка призвела до тимчасового або постійного розладу здоров'я застрахованої особи та/або її смерті, і, на відміну від існуючих його трактувань, не обмежує дане поняття впливом небезпечного або шкідливого чинника виробничого характеру та не пов'язує його виключно з процесом трудової діяльності;

- критерії оцінки ступеню ризику при здійсненні державного соціального страхування від нещасних випадків, що дозволяє обчислювати науково обґрунтовані ставки страхових внесків з урахуванням ймовірних страхових виплат застрахованим особам;

- теоретичні підходи до обґрунтування страхування від нещасних випадків як домінанти формування та розвитку сучасних систем соціального захисту населення виходячи із суспільного характеру соціальних ризиків, захист від впливу яких передбачив поступальний розвиток участі недержавного сектору при наданні послуг зі страхування від нещасних випадків шляхом комплексного використання інструментів державного та недержавного страхування, що дозволило обґрунтувати шляхи вдосконалення такого страхування в Україні через більш ефективний перерозподіл фінансових ресурсів учасників ринку послуг страхування від нещасних випадків;

набули подальшого розвитку:

- узагальнення та систематизація зарубіжного досвіду функціонування систем страхування від нещасних випадків в частині фінансового та організаційного забезпечення, що дозволило оцінити можливості імплементації в Україні системи страхування від нещасних випадків з урахуванням національних особливостей та сучасного стану вітчизняної економіки та фінансів;

- методичні рекомендації щодо вибору моделі державно-приватного партнерства при страхуванні від нещасних випадків та розширенні участі недержавного сектору у наданні послуг зі страхування від нещасних випадків, що дозволяє підвищити ефективність функціонування системи в цілому, посилити її прозорість;

- обґрунтування пропозицій щодо запровадження в Україні обов'язкового страхування відповідальності роботодавця як альтернативи державному соціальному страхуванню від нещасних випадків, що дозволяє залучити додатковий потенціал приватного страхового сектору щодо компенсації втрат застрахованим особам трудового доходу внаслідок нещасних випадків на виробництві і сприятиме підвищенню соціального захисту громадян України.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості використання теоретичних висновків, наукових положень і методичних розробок для обґрунтування комплексу заходів щодо вдосконалення організації системи страхування від нещасних випадків, оптимізації її фінансового забезпечення, залучення приватного страхового сектору до надання послуг зі страхування від нещасних випадків на вітчизняному страховому ринку в цілях підвищення соціального захисту громадян в сучасних ринкових умовах.

Пропозиції щодо врегулювання питання здійснення державного обов'язкового страхування в частині приведення у відповідність назв видів державного обов'язкового страхування, а також затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності на ринку страхування від нещасних випадків враховано в діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Довідка від 09.10.15 №6623/03-10).

Наукові результати дисертаційної роботи знайшли практичне застосування у діяльності АТ «АХА Страхування» у м. Києві у процесі розробки і реалізації трансформації страхування від нещасних випадків відповідно до сучасних економічних умов (Довідка від 19.11.14 №99/1).

Теоретичні результати дослідження використовуються у навчальному процесі на економічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка при викладанні дисципліни «Страхування» (Довідка від 26.02.16 №013/116).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є одноосібно виконаною науковою працею. Викладені в дисертації наукові результати, висновки, практичні рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором особисто і знайшли свої відображення в опублікованих працях.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження та рекомендації автора щодо удосконалення страхування від нещасних випадків в Україні пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: XII Міжнародна науково-практична конференція «Шевченківська весна: Економіка» (м. Київ, 2015), Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми посткризового розвитку банківського сектору України» (м. Київ, 2014), II Міжнародна науково-практична конференція «Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації» (м. Київ, 2014), Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці на сучасному етапі» (м. Одеса, 2014), X Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний ресурс страхового ринку в сучасних умовах» (м. Київ, 2014), IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні проблеми фінансового моніторингу» (м. Харків, 2015), II Міжнародна науково-практична конференція «Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.» (м. Київ, 2015), XII Міжнародна науково-практична конференція «Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України» (м. Київ, 2015), Міжнародна науково-практична конференція «Фінансово-банківські та адміністративні послуги: проблеми управління та перспективи розвитку» (м. Тернопіль, 2015), V Міжнародна науково-практична конференція «Экономика сегодня: проблемы и пути решения» (м. Ставрополь, 2014), III Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні напрямки розвитку страхового ринку України» (м. Київ, 2016).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у 26 наукових працях (з них 10 - у фахових наукових виданнях, з яких 4 входить до міжнародних наукометричних баз даних, 4 – в іноземних виданнях, 10 - публікації у збірниках матеріалів наукових конференцій, 2 - посібники). Загальний обсяг публікацій – 10,65 д.а., особисто автору належить – 9,15 д.а.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 224 сторінки друкованого тексту, основний зміст викладено на 200 сторінках, що включає 25 таблиць на 24 сторінках та 34 рисунки на 32 сторінках. Список використаних джерел містить 220 найменувань і викладений на 24 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету і завдання дослідження, його об'єкт, предмет та методи, а також сформульовано положення, які характеризують наукову новизну та практичне значення роботи.

У першому розділі «**Теоретичні засади аналізу процесів страхування від нещасних випадків**» досліджено фінансово-економічні передумови виникнення страхування від нещасних випадків, його сутність та роль в забезпеченні соціального захисту громадян, обґрунтовано погляд на страхування від нещасних випадків як на цілісну систему.

Встановлено, що виникнення страхування від нещасних випадків обумовлене впливом специфічних соціальних ризиків, пов'язаних з втратою трудового доходу працездатними громадянами та їх сім'ями внаслідок виробничого травматизму, каліцтва, смерті годувальника. Соціально-економічні наслідки зазначених втрат носять суспільно значимий характер. Саме тому організацію захисту від таких ризиків взяла на себе держава по лінії соціального страхування. Розвиток сучасних систем соціального захисту громадян в провідних країнах світу бере свій історичний відлік з моменту запровадження державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві. Ця теза підтверджується даними, наведеними в табл.1.

Таблиця 1

Хронологія запровадження основних видів соціального страхування у провідних країнах світу, рр.

Країна	Страхування від нещасних випадків на виробництві	Медичне страхування	Пенсійне страхування	Страхування на випадок безробіття
Німеччина	1884	1884	1889	1927
Франція	1898	1928	1910	1905
Італія	1898	1943	1919	1919
Великобританія	1897	1911	1908	1911
США	1905	1965	1935	1935
Японія	1911	1927	1941	1947

Складено автором.

Як видно з табл. 1, першою країною, яка запровадила соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві і одночасно – медичне страхування, була Німеччина, чий досвід згодом використали й інші держави. Страхування від нещасних випадків випередило запровадження медичного страхування на термін від 14 років (Великобританія) до 60 років (США); пенсійного страхування – від 5 років (Німеччина) – до 30 років (США, Японія); страхування на випадок безробіття – від 7 років (Франція) до 43 років (Німеччина). Узагальнення теоретичних засад організації сучасних систем соціального захисту, виходячи із суспільного характеру соціальних ризиків, дозволило обґрунтувати провідну роль страхування від нещасних випадків в становленні систем соціального захисту у світі та в Україні.

Обґрунтовано, що виконання державою своїх функцій у сфері соціального захисту може здійснюватися двома шляхами: перший – організація системи державного соціального страхування, заснованої на централізованих державних соціальних фондах; другий – розширення системи соціального захисту громадян

шляхом залучення суб'єктів фінансового ринку під ефективним державним регулюванням та наглядом.

Аргументовано погляд на страхування від нещасних випадків в Україні як на цілісну систему, яка охоплює фінансово-економічні відносини між страховими організаціями, страхувальниками та застрахованими особами на основі перерозподілу фінансових потоків по лінії державного соціального страхування та по лінії недержавного страхування від нещасних випадків (рис.1).

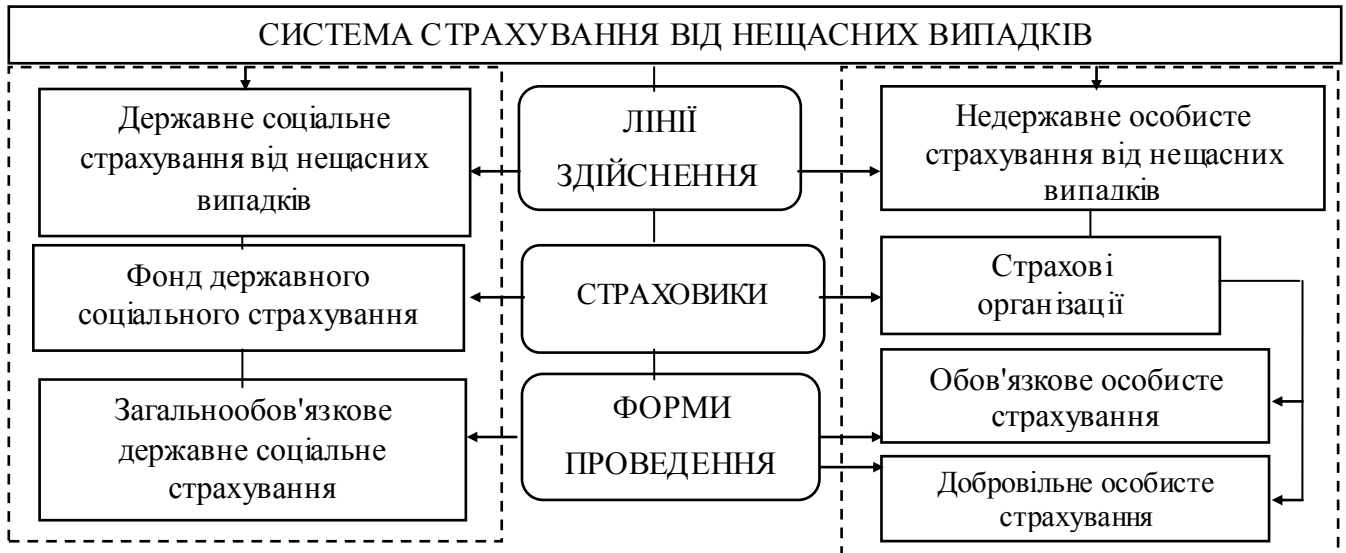


Рис. 1. Система страхування від нещасних випадків в Україні

Провідне місце у вітчизняній системі страхування від нещасних випадків належить державному соціальному страхуванню, здійснюваному на загальнообов'язкових засадах. Недержавне особисте страхування являє собою ринковий варіант забезпечення страховим захистом від нещасних випадків, який розширює сферу матеріальної захищеності громадян, проте поки що не відіграє в нашій країні значної ролі.

Результати дослідження дозволили ідентифікувати вітчизняну систему страхування від нещасних випадків як таку, котра передбачає активну участь держави у забезпеченні громадян соціальним захистом і яка функціонує, головним чином, на державних засадах. Це призводить до порушення страхових принципів її організації і робить недостатньо ефективною.

У другому розділі «**Формування системи страхування від нещасних випадків в Україні**» розкрито функціонування системи страхування від нещасних випадків в Україні, досліджено практику його здійснення по лінії державного соціального страхування та недержавного особистого страхування. В роботі дано оцінку спроможності недержавного страхового сектору забезпечувати громадян послугами зі страхування від нещасних випадків. Система страхування від нещасних випадків в Україні функціонує переважно на державних засадах по лінії державного соціального страхування. Починаючи з 1991 р. воно представлено позабюджетним фондом соціального страхування – Фондом державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; з 2015 р., після його об'єднання

зазначеного Фонду з Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності - Фондом соціального страхування України (далі – Фонд).

Макрофінансовий аналіз місця та ролі системи страхування від нещасних випадків показав, що вона акумулює та перерозподіляє значний обсяг фінансових ресурсів: в досліджуваному періоді – від 4,4 млрд. грн. у 2010 р. до 7,9 млрд. грн. у 2013 р. Левова частина цих коштів припадає на державне соціальне страхування: від 82,5 % у 2013 р. до 92,3 % у 2015 р. (рис. 2). Частка недержавного страхування від нещасних випадків є значно меншою: вона коливалася від 7,7 % у 2015 р. до 18,5 % у 2013 р. Ці дані свідчать про те, що недержавне страхування від нещасних випадків має резерв розвитку, потенціал якого в сучасних умовах використовується недостатньо повно.



Рис. 2 Структура фінансових ресурсів системи страхування від нещасних випадків України у 2010-2016 рр., тис. грн.

*2016 – прогнозні дані

Доведено, що сучасне страхування від нещасних випадків, яке діє в Україні і організоване в рамках державного соціального страхування, не в змозі забезпечити належний рівень страхового захисту за наслідками нещасних випадків. Визначено, що видатки Фонду, спрямовані на покриття матеріальної шкоди потерпілим у зв'язку з нещасним випадком, не забезпечують компенсацію втраченого трудового доходу. Про це свідчить коефіцієнт заміщення, який протягом досліджуваного періоду коливається в інтервалі приблизно від 38 до 50% (табл. 2).

Таблиця 2

Коефіцієнт заміщення при здійсненні страхових виплат по лінії державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві в Україні за період 2010-2016 рр.

№	Роки	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
1.	Середньомісячна заробітна плата по економіці України, грн.	2 239,18	2 648,0	3 041,0	3 282,0	3 480,0	4 194,6	4 935,8
2.	Середньомісячний розмір страхової виплати на одного потерпілого, грн.	864,6	989,2	1 338,1	1 695,2	1 765,3	1 814,8	1 928,4
3.	Коефіцієнт заміщення (ряд.2/ряд.1), %	38,6	37,4	44,0	51,7	50,7	43,1	39,1

*2016 - прогнозні дані

За останніми дослідженнями Міжнародної організації праці, Україна займає одну із найгірших позицій за рівнем смертельного травматизму в Європі: з розрахунку на 100 тис. працівників порівняно з Німеччиною він вищий у 2,5 рази, США – у 2 рази, Італією – у 1,3 рази. Фінансування наслідків виробничого травматизму зумовлює збільшення навантаження на Фонд та зростання його видаткової частини з 4 638,5 млн. грн. у 2011 р. до 7 092,1 млн. грн. у 2015 р., що ставить під загрозу можливість виконувати Фондом свої зобов'язання перед страхувальниками в умовах дефіциту коштів.

Результати дослідження визначили низку проблем, при здійсненні державного соціального страхування від нещасних випадків:

- встановлений державою єдиний страховий тариф для підприємств, установ, організацій при нарахуванні та сплаті єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ) не залежить від реального стану травматизму на кожному конкретному підприємстві, не враховує ризик кожної окремої галузі економіки і, як наслідок, не заохочує роботодавців до покращення умов безпеки праці та посилення контролю за їх дотриманням;

- високий рівень виробничого травматизму та смертності внаслідок нещасних випадків гальмує розвиток економіки країни і позначається на виробничому іміджі підприємств, які втрачають професійних робітників, а в суспільстві зростає кількість осіб, що потребують соціального захисту;

- зменшення дохідної частини бюджету Фонду та збільшення фінансового навантаження через зростання виплат за наслідками нещасних випадків, що призводить до незбалансованості бюджету Фонду;

- низький коефіцієнт заміщення, низькі суми страхового забезпечення і невисока якість наданого страхового захисту щодо компенсацій постраждалим, їх лікування і реабілітації не забезпечують гарантії та повноту захисту інтересів потерпілих та членів їх родин.

Для забезпечення належного рівня страхового захисту громадян України від нещасних випадків пріоритетним завданням визначаємо необхідність нарощення

обсягів фінансових ресурсів і покращення структури джерел їх формування для фінансування наслідків страхових випадків.

Перспективним та недостатньо використаним потенціалом системи страхування від нещасних випадків є недержавний сектор страхування. Активна участь приватних страхових організацій у наданні послуг страхування від нещасних випадків створить умови для зменшення навантаження на Фонд соціального страхування України, що дозволить убезпечити всю систему соціального захисту від фінансової дестабілізації та сприятиме зниженню її вразливості до фінансових потрясінь. Шлях для розв'язання фінансових проблем, пов'язаних із страхуванням від нещасних випадків працездатного населення України ми розглядаємо через площину більш активного залучення недержавного страхового сектору до подальшої розбудови системи страхування від нещасних випадків.

Дослідження ринку послуг добровільного страхування від нещасних випадків в Україні дозволяє зробити висновок щодо значного його потенціалу, який поки що не використовується повною мірою. Про це свідчать дані, представлені на рис. 3 щодо частки валових страхових премій зі страхування від нещасних випадків у загальному обсязі валових страхових премій, які акумулюються національним ринком страхових послуг: вона коливалася протягом досліджуваного періоду в інтервалі від 1,9% у 2010 р. до 3,3% у 2016 р.

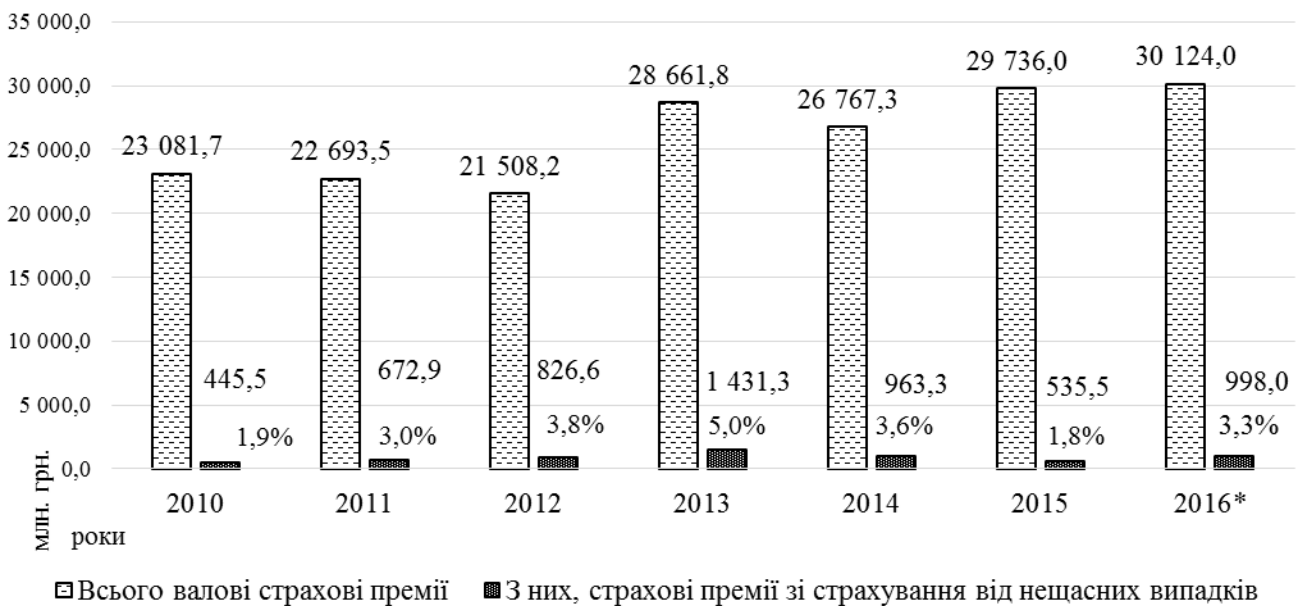


Рис. 3. Обсяг ринку послуг недержавного страхування від нещасних випадків у складі ринку страхових послуг України у 2010-2016 рр., млн. грн.

*2016 - прогнозні дані

Дисертантом доведено, що недержавне страхування від нещасних випадків, яке здійснюється страховими організаціями, сприяє наданню страхових послуг при страхуванні від нещасних випадків на якісно вищому рівні, порівняно із державним страхуванням від нещасних випадків. Результати проведеного соціологічного опитування потенційних страхувальників на предмет визначення факторів, які для них є необхідними та визначальними при купівлі полісу страхування від нещасних випадків, а також подальший аналіз відповідності

програм страхування від нещасних випадків цим факторам, запропонованих лідерами Топ-10 страхових організацій засвідчили, що 40% страхових компаній на високому рівні спроможні задовольнити потреби страхувальників, їх страхові програми на 90% відповідають потенційним їх потребам. На середньому рівні - 60% страхових організацій із запропонованими програмами страхування, які на 60-70% відповідають вимогам потенційних страхувальників, спроможні задовольнити їх потреби. Такі послуги надаються провідними страховими організаціями, серед яких у 2015 р. - ІНГО Україна (обсяги премій зі страхування від нещасних випадків – 51, 4 млн грн.), UNIQA (2,9 млн. грн.); Оранта (2,5 млн грн.), Провідна (1 575,0 тис. грн.), PZU Україна (1,0 млн грн.), АХА Страхування (0,8 млн грн.) та ін. Результати проведеного нами аналізу характеризують ринок послуг з недержавного страхування від нещасних випадків як такий, що в цілому відповідає вимогам страхувальників і має великий потенціал розвитку.

У третьому розділі **«Розвиток системи страхування від нещасних випадків в Україні»** запропоновано методичні підходи щодо удосконалення фінансового забезпечення системи страхування від нещасних випадків, досліджено сучасні моделі організації страхування від нещасних випадків в провідних країнах світу та обґрунтовано перспективи імплементації окремих їх елементів до умов сьогодення в Україні.

У процесі дослідження фінансового забезпечення системи страхування від нещасних випадків проаналізовано чинну методику формування страхових тарифів. Визначено, що страховий тариф при проведенні державного соціального страхування не диференціюється за галузями (підгалузями) економіки. Єдиний соціальний внесок (далі – ЄСВ) у розмірі 22% ставить підприємства всіх галузей в рівні умови, що порушує принцип справедливості і усуває економічні стимули щодо охорони праці. Підприємства різних галузей мають неоднакові показники умов праці та стану здоров'я працівників; вони істотно відрізняються один від одного. Законодавчі заходи щодо охорони здоров'я робітників носять компенсаційний характер, а відсутність економічного механізму зацікавленості роботодавців у створенні та забезпеченні здорових і безпечних умов праці призводить до зростання травматизму. Аргументовано необхідність удосконалення методики формування страхових тарифів по лінії державного соціального страхування через включення до розрахунків показника травматизму за попередні періоди. Натомість визначено, що у недержавному страхуванні від нещасних випадків тарифи встановлюються із застосуванням методів математичної статистики та актуарних розрахунків, які враховують ймовірність настання страхового нещасного випадку та обчислюються для кожного підприємства індивідуально, що дисертант вважає обґрунтованим.

Дослідження сучасних моделей забезпечення страхового захисту громадян від нещасних випадків на виробництві в провідних країнах світу виявили три підходи до його здійснення: по лінії державного соціального страхування (Великобританія); по лінії недержавного страхування від нещасних випадків за участі приватних страхових компаній (США); шляхом запровадження обов'язкового страхування відповідальності роботодавця перед найманими працівниками (Німеччина, Швеція, Бельгія). З'ясовано, що останнім часом у світі

зростає участь приватних страхових організацій у наданні послуг зі страхування від нещасних випадків, а держава зберігає за собою основні функції забезпечення необхідної нормативно-правової бази та нагляду за діяльністю страхових організацій. Обґрунтовано, що за сучасних економічних умов головні завдання уряду щодо подальшого реформування страхування від нещасних випадків мають бути спрямовані на підтримку недержавного сектору страхування, основу якого становлять страхові організації.

На основі дослідження світової практики розвитку державно-приватного партнерства щодо страхового захисту громадян від нещасних випадків та врахування національної специфіки функціонування та фінансування соціальної сфери сформульовано особливості впровадження державно-приватного партнерства (далі – ДПП) в Україні. Виявлено спільні та відмінні цілі, що переслідують приватний та державний сектори, а також їх мотиваційні фактори, що формують зацікавленість до впровадження проектів ДПП. Враховуючи інтереси недержавних структур (можливість отримання доходу), зберігаючи при цьому провідну роль держави при їх реалізації (контролю за виконанням соціальної мети) розроблено три альтернативні варіанти запровадження ДПП для надання послуг у сфері страхування від нещасних випадків: перший передбачає повне передання даного виду страхування до недержавного страхового сектору під державним контролем; другий – орієнтований на перерозподіл функцій здійснення страхового захисту між недержавними страховиками та Фондом шляхом розподілу між ними зобов'язань відповідно до видів виплат за наслідками нещасних випадків; третій – створення моделі державно-приватного партнерства, яка передбачає інтеграцію мотивації і навичок державного і недержавного секторів, що розширить можливості забезпечення соціальним захистом громадян, дозволить вчасно відслідковувати тенденції в частоті і тяжкості страхових випадків, їх фінансуванні, оцінці умов праці та параметрів виробничих та соціальних ризиків. Кожна зі сторін такого партнерства здійснює свій внесок у розбудову загального проекту. З боку недержавного сектору таким внеском є: фінансові ресурси, професійний досвід, ефективне управління, гнучкість і оперативність у прийнятті рішень, здатність до новаторства тощо. Держава в проектах ДПП бере участь на праві власника, здійснює моніторинг та контроль за наданням послуг недержавним сектором. Більш того, в ДПП держава отримує можливість перерозподіляти ресурси, регулювати дотримання громадських інтересів у такій значимій сфері, як соціальна. Завдяки збереженню цих функцій держава може піти від безпосереднього фінансування соціальної сфери, надати це бізнесу, залишаючи за собою контрольні важелі за діяльністю своїх партнерів. Кожен з цих варіантів свідчить, що розвиток страхування від нещасних випадків може здійснюватись тільки за участі як страхових організацій, так і держави.

Удосконалення системи страхування від нещасних випадків шляхом запровадження державно-приватного партнерства має передбачати, на думку дисертанта, передачу частки ризиків настання нещасних випадків підприємств приватної форми власності недержавному сектору (страховим організаціям); в законодавчій площині - врегулювання питання щодо встановлення мінімальної та

максимальної страхової суми, яка служитиме базою для розрахунку страхового відшкодування.

Здобувачем на основі теоретичного обґрунтування доведено необхідність зміни сьогоденної державної системи страхування від нещасного випадку на страхування відповідальності роботодавця на засадах державно-приватного партнерства. Визначено, що реформування страхування від нещасних випадків у такому напрямі дозволить запровадити стимули для компаній щодо інвестування в більш безпечні умови праці, що зменшить кількість і важкість нещасних випадків на виробництві в Україні, або ж, іншими словами, скоротить економічні та соціальні видатки, спричинені такими випадками.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання, важливого з погляду як економічної теорії, так і фінансової практики. Воно полягає в обґрунтуванні теоретичних засад страхування від нещасних випадків як цілісної системи; дослідженні практики страхування від нещасних випадків громадян та розробці конкретних пропозицій щодо його удосконалення в Україні на засадах державно-приватного партнерства. Проведене комплексне дослідження дозволило сформулювати такі висновки та пропозиції теоретичного та науково-практичного характеру:

1. Для об'єктивного відображення сутності страхування від нещасних випадків досліджено зміст поняття «нещасний випадок», який розглядається як раптова, короткочасна, непередбачувана подія, що призвела до тимчасового або постійного розладу здоров'я застрахованої особи та/або її смерті, і на відміну від існуючих його трактувань не обмежує дане поняття впливом небезпечного або шкідливого чинника виробничого характеру та не пов'язує його виключно з процесом трудової діяльності. Відповідно сутність поняття «страхування від нещасних випадків» відображає характер взаємовідносин держави, страхового ринку і суспільства щодо управління соціальними ризиками і розглядається як форма соціального захисту населення, спрямована на страховий захист громадян від впливу випадкових непередбачуваних подій, які загрожують їх життю і здоров'ю в результаті нещасного випадку та призводять до втрати доходу. Таке трактування даного поняття не обмежує його виключно соціальним страхуванням, а розширює, передбачаючи участь страхового ринку (недержавних інституцій) у подоланні наслідків нещасних випадків;

2. Подолання негативних тенденцій впливу соціальних ризиків на працівників, яке тягне за собою високий рівень виробничого травматизму та зростання фінансового навантаження на роботодавців, стало можливим завдяки запровадженню соціального страхування від нещасних випадків, розвиток якого в подальшому сприяв становленню всієї системи соціального захисту та став міцним підґрунтям для її законодавчого закріплення. Визначено, що з розвитком ринкових відносин страхування від нещасних випадків, розширювало сферу надання послуг, не обмежуючи її здійсненням виключно по лінії державного соціального страхування, включаючи можливість його надання і по лінії недержавного страхування.

3. Страхування від нещасних випадків в Україні представлено у вигляді системи страхування від нещасних випадків, яка розглядається в широкому розумінні як законодавчо впорядкована система фінансово-економічних відносин між страховими організаціями, страхувальниками та застрахованими особами з приводу формування та використання на засадах державно-приватного партнерства цільових страхових фондів, призначених для забезпечення страхового захисту громадян від нещасних випадків, що, на відміну від існуючих положень, враховує узгодження економічних інтересів суб'єктів системи страхування від нещасних випадків та розширює можливості її інституційного вдосконалення на основі перерозподілу фінансових потоків всередині системи. Виявлено специфіку фінансово-економічних відносин з приводу страхового захисту від нещасних випадків по лінії державного соціального страхування та недержавного особистого страхування, яка дозволяє розглядати страхування від нещасних випадків як цілісну систему з її внутрішньою структурою, взаємозв'язками між окремими елементами, що дає можливість створення страховиками, страхувальниками та застрахованими особами надійних програм страхового захисту населення від нещасних випадків.

4. На основі комплексного аналізу показників виробничого травматизму державного соціального страхування від нещасних випадків визначено, що сьогодні в Україні склався надвисокий рівень травматизму та смертності внаслідок нещасних випадків, що зумовлено організаційними, психофізичними та технічними причинами, який свідчить про зростаючу потребу значних фінансових ресурсів, для компенсації його наслідків. Україна займає одну із найгірших позицій за рівнем смертельного травматизму в Європі: з розрахунку на 100 тис. працівників порівняно з Німеччиною він вищий у 2,5 рази, США – у 2 рази. Стан умов праці та рівень виробничого травматизму в Україні, за своїми масштабами все більше перетворюються на серйозну соціально-економічну проблему, розв'язати яку допоможе розбудова збалансованої і прозорої системи страхування від нещасних випадків.

5. Дефіцит фінансових ресурсів по лінії соціального страхування від нещасних випадків, сформованих за рахунок страхових внесків страхувальників та застрахованих осіб обумовлює необхідність пошуку нових джерел забезпечення громадян страховим захистом при страхуванні від нещасних випадків. Розмір страхових відшкодувань, що здійснює Фонд соціального страхування, не убезпечує страхувальників від наслідків соціальних ризиків, оскільки не компенсує величину втраченого ними доходу. Так, коефіцієнт заміщення заробітної плати страховими виплатами протягом досліджуваного періоду коливається в межах 35 - 45 %, в той час як в розвинених країнах він становить 75 - 80 % заробітної плати громадян. При чому видаткова частина Фонду соціального страхування протягом досліджуваного періоду щорічно збільшується за одночасного зменшення його доходів. У таких умовах значення страхування від нещасних випадків зростає, а умова обмеженості фінансових ресурсів Фонду вимагає пошуку додаткових шляхів фінансування наданих гарантій та зобов'язань при страхуванні від нещасних випадків.

6. Дослідження недержавного страхування від нещасних випадків дають можливість охарактеризувати ринок недержавного страхування від нещасних випадків як такий, що, в цілому, відповідає вимогам страхувальників перед страховими організаціями щодо умов страхування від нещасних випадків до реальних потреб страхувальників. Недержавне страхування від нещасних випадків, здійснюване страховиками організаціями сприяє наданню страхових послуг при страхуванні від нещасних випадків на якісно вищому рівні, порівняно із державним страхуванням від нещасних випадків. Таким чином одним із першочергових завдань на шляху розвитку системи страхування від нещасних випадків, що набуває важливого значення у фінансуванні та забезпеченні громадян України відповідним соціальним захистом при страхуванні від нещасних випадків, є розширення можливостей недержавного страхового сектору та розвиток невикористаного потенціалу страхових організацій.

7. Визначено і доведено необхідність удосконалення фінансового забезпечення по лінії державного соціального страхування від нещасних випадків. Запропоновано методичні підходи до удосконалення методики формування страхових тарифів шляхом включення до розрахунків показника травматизму за попередні періоди, оскільки встановлено, що страхові тарифи у державному страхуванні не враховують ризики галузей за видами економічної діяльності і за класами професійного ризику виробництва. На відміну від державного соціального страхування, тарифи за послуги недержавного страхування встановлюються на основі математичної статистики та актуарних розрахунків, враховують ймовірність настання страхового нещасного випадку та обчислюються для кожного підприємства індивідуально. Збалансованість усієї системи страхування від нещасних випадків залежить від фінансової рівноваги Фонду, в якому зосереджено близько 90% її ресурсів. Визначено, що шлях до такої рівноваги лежить в площині розвитку системи, передусім, по лінії недержавного страхування від нещасних випадків.

8. Останнім часом у світі поширюється активізація участі страхових організацій у наданні послуг зі страхування від нещасних випадків, а держава зберігає за собою основні функції забезпечення необхідної нормативно - правової бази та нагляду за діяльністю страховиків. Аргументовано, що найважливішим шляхом удосконалення системи страхування від нещасних випадків є розвиток державно-приватного партнерства. На основі дослідження специфіки функціонування та фінансування соціальної сфери сформульовано основні засади розвитку державно-приватного партнерства, яке здатне забезпечити залучення до системи страхування від нещасних випадків додаткових фінансових ресурсів і дієвий контроль за їх цільовим використанням. Визначено спільні та відмінні цілі, що переслідують державний та недержавний сектори, а також їх мотиваційні фактори, що формують зацікавленість до впровадження проектів ДПП. Розроблено концепцію удосконалення системи страхування від нещасних випадків шляхом запровадження державно-приватного партнерства, яка включає такі заходи: передачу значної частки ризиків настання нещасних випадків підприємств недержавному сектору (страховим організаціям); зміну сьогоденного

загальнообов'язкового державного страхування від нещасного випадку на обов'язкове приватне страхування відповідальності роботодавця; в законодавчій площині - врегулювання питання щодо встановлення мінімальної та максимальної страхової суми, яка служитиме базою для розрахунку страхового відшкодування. Реалізація запропонованих рекомендацій дозволить перерозподілити фінансові зобов'язання в системі страхування від нещасних випадків і досягти збалансованості державних гарантій щодо забезпечення населення допомогою при компенсації наслідків настання нещасних випадків.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Шимків С.А. Сутність соціальних ризиків та управління ними у контексті страхування від нещасних випадків / С.А. Шимків // Економіка&Держава. – №5, 2014. с. 93-96. (0,55 д. а.)
2. Шимків С.А. Теоретико-методологічні основи соціального захисту населення / С.А. Шимків // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір. – Вип.1 (105), 2014. – с.69-77. (0,45 д.а.)
3. Шимків С. А. Сутність, принципи та форми страхування від нещасних випадків на виробництві / С.А. Шимків // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. пр. - №2(30), 2014. – с. 362-370. (0,55 д. а.)
4. Шимків С. А. Добровільне страхування від нещасних випадків як елемент соціального захисту населення України / С.А. Шимків // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія. Економічні науки. – Вип.12 част. 3, 2015. - с. 183-186. (0,52 д. а.)
5. Шимків С.А. Стан та розвиток добровільного страхування від нещасних випадків в Україні / С.А. Шимків // «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент».- № 11, 2015. - с. 271-275. (0,5 д. а.)
6. Шимків С. А. Соціально-економічні передумови виникнення страхування від нещасних випадків / С.А. Шимків // Вісник одеського національного університету. Серія: Економіка. – Том 20. –Вип.6, 2016 с. 229-234. (0,55 д. а.)
7. Шимків С. А. Нормативно-правове регулювання страхування від нещасних випадків громадян України / С. А. Шимків // Інвестиції, практика та досвід. – №24, 2014. - с. 121-125. (0,65 д.а., IndexCopernicus, ScientificIndexingServices, GoogleScholar)
8. Гаманкова О.О. Стан та розвиток соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань в Україні / О.О. Гаманкова, С.А. Шимків // Науковий вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія. Економіка. - №3 (156), 2014. - С. 16-19. (0, 73 д. а., з них дисертанту Шимків С. А. належить 0,33 д. а) (RINC, Index Copernicus, Science Index, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar, RepEc, Socionet, CyberLeninka, OCLC WorldCat, CrossRef, J-Gate, Microsoft Academic Search, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Registry of Open Access Repositories (ROAR).

9. Гаманкова О.О. Інституційне забезпечення соціального страхування від нещасних випадків в Україні / О.О. Гаманкова, С.А. Шимків // Науковий вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія. Економіка. - №3 (168), 2015. - с. 12-18. (0,93 д. а., з них дисертанту Шимків С.А. належить 0,33д.а) (RINC, Index Copernicus, Science Index, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar, RepEc, Socionet, OCLC WorldCat, CrossRef, J-Gate, Microsoft Academic Search, Bielefeld Academic Search Engine, Registry of Open Access Repositories (ROAR)).

10. Гаманкова О.О. Фінансове забезпечення страхування від нещасних випадків в Україні / О.О. Гаманкова, С.А. Шимків // Науковий вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія. Економіка. - №3 (180), 2016. - с. 18-25. (0,98д. а., з них дисертанту Шимків С.А. належить 0,33д.а) (RINC, Index Copernicus, Science Index, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar, RepEc, Socionet, CyberLeninka, OCLC WorldCat, CrossRef, J-Gate, Microsoft Academic Search, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Registry of Open Access Repositories (ROAR)).

Статті в іноземних виданнях:

11. Shymkiv S. The essence of social protection of citizens in the context of insurance against accidents at work. European Science Review. Viena, Austria. No. 2 (March-April), 2014. (0,45 д.а., РИИЦ)

12. Shymkiv S. Methodical principles of formation of insurance rates in social insurance against accidents and their features // Economics, Management, Law: Problems and Prospects: Collection of scientific articles. - Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2015. (0,4 д.а., РИИЦ, Conference Proceedings Citation Index - Social Sciences & Humanities (CPCI-SSH))

13. S. Shymkiv Modernization of social insurance against accidents in Ukraine // Zbior raportow naukowych. «Nauka, problem, osiagniecia, innowacyjnosc, praktyki, teoria» (29.04.2015 – 30.04.2015) – Warszawa: Wydawca: Sp.zo.o. «Diamond trading tour», 2015. – Str. 50-54. (0, 3 д.а.)

14. Шимків С.А. Социально-экономические предпосылки и особенности страхования от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний в Украине / С.А. Шимків // Новая Экономика. Минск – Спецвыпуск (Октябрь). – 2014.- с. 329-333. (0,45 д.а.)

Публікації за матеріалами науково-практичних конференцій:

15. Шимків С.А. Організаційні схеми страхування від нещасних випадків / С.А. Шимків // Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації, збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Лазурит Поліграф, 2014. – С. 364-367. (0,25 д.а.)

16. Шимків С.А. Соціально-економічна природа страхування громадян від нещасних випадків / С.А. Шимків // Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці на сучасному етапі, збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 23-24 травня 2014) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». – У 2 –х частинах. – О.: ЦЕДР, 2014. – Ч.2. – С. 125-126. (0,21 д.а.)

17. Шимків С.А. Класифікаційні ознаки страхування від нещасних випадків / С.А. Шимків// Грудневі читання – 2014, збірник тез доповідей X Міжнародної науково-практичної конференції. - За заг. ред. проф. В.Д. Базилевича. – К.: Логос, 2014. – Вип. X, Том 2. – С. 394-397. (0, 22 д.а.)

18. Шимків С.А. Характеристика діяльності Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань в Україні / С.А. Шимків // Шевченківська весна: Економіка, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. - За заг. ред. проф. В.Д. Базилевича. – К., [б.в.], 2015. – Вип. XIII, – С. 90. (0, 2 д.а.)

19. Шимків С.А. Добровільне страхування від нещасних випадків в Україні: проблеми та перспективи розвитку / С.А. Шимків // Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. С. 343-346 (0, 18 д.а.)

20. Шимків С.А. Особливості формування страхових внесків на соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві в Україні // Фінансово-банківські та адміністративні послуги: проблеми управління та перспективи розвитку: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 12-13 листопада 2015).- Тернопіль: Астон, 2015 –С. 151-153. (0,25 д.а.)

21. Шимків С.А. Проблемні аспекти страхування від нещасних випадків на виробництві / С.А. Шимків // Актуальні проблеми посткризового сектору України, збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів/ За заг. ред. проф. С.В. Науменкової. - К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. – Том II. – С. 322-325. (0, 23 д.а.)

22. Шимків С.А. Оптимізація системи обов'язкового страхування від нещасних випадків на виробництві / С.А. Шимків // Сучасні проблеми фінансового моніторингу, збірник матеріалів доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. - Харків, 2015. – Вип. IV – С. 294-297. (0,24 д.а.)

23. Шимків С.А. Напрями розвитку страхування від нещасних випадків громадян України / С.А. Шимків // збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Інновацій напрямки розвитку страхового ринку України». – К.: КТ «Забеліна-Фільковська Т.С. і компанія Київська нотна фабрика», 2016. – С. 387-391. (0,22 д.а.)

24. Шимків С.А. Особенности страхования от несчастных случаев в Украине / С.А. Шимків // Экономика сегодня: проблемы и пути решения, материалы V Международной научно-практической конференции. – Ставрополь: Логос, 2014. – С. 48-52. (0,24 д.а.)

Інші публікації:

25. Страхові послуги: лабораторний практикум / [Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, Т.П. Моташко та ін.]; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. – К.: ЦП «Компринт», 2014. – 268 С., особисто автору належать (0,3 д.а.), підрозділи 3.1, 3.2, 3.3 Розділу 3. «Страхові послуги у сфері медичного страхування»

26. Міждисциплінарний словник зі страхування та ризик-менеджменту / М58 [Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, О.М. Лобова та ін.]; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. – К.: Логос, 2015. – 508 С., особисто автору належать (0,25 д.а.)

АНОТАЦІЯ

Шимків С.А. Страхування від нещасних випадків в системі соціального захисту громадян України – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. - Київський національний університет імені Тараса Шевченка МОН України. - Київ, 2016.

Дисертація присвячена розкриттю сутності страхування від нещасних випадків, визначенню його ролі у соціально-економічних процесах становлення системи соціального захисту громадян, розгляду фінансового забезпечення системи страхування від нещасних випадків, яка повинна враховувати фінансові пріоритети держави, інтереси суб'єктів системи соціального страхування та приватних страхових організацій. Представлено комплексний аналіз стану, тенденцій і проблем вітчизняної системи страхування від нещасних випадків. Доведено, що перешкодами для подальшого розвитку системи страхування від нещасних випадків є: недостатньо виважений підхід до її організаційної побудови; нехтування синергетичним ефектом від сполучення можливостей державного соціального та недержавного (приватного) страхування; економічно необґрунтована вартість по лінії соціального страхування. Визначено світові тенденції розвитку системи страхування від нещасних випадків. Обґрунтовано авторську модель реформування системи страхування від нещасних випадків шляхом розвитку державно-приватного партнерства.

Ключові слова: страхування, державне соціальне страхування від нещасних випадків, недержавне особисте страхування від нещасних випадків, система страхування від нещасних випадків, єдиний соціальний внесок, соціальний захист, соціальний ризик.

АННОТАЦИЯ

Шимкив С.А. Страхование от несчастных случаев в системе социальной защиты граждан Украины - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 - деньги, финансы и кредит. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко МОН Украины. – Киев, 2016.

Диссертация посвящена раскрытию сущности страхования от несчастных случаев, определению его роли в социально-экономических процессах становления системы социальной защиты граждан, рассмотрению институционального обеспечения системы страхования от несчастных случаев, которая должна учитывать финансовые приоритеты государства, интересы субъектов системы социального страхования и частных страховых организаций.

Представлен комплексный анализ, тенденций и проблем становления отечественной системы страхования от несчастных случаев. Доказано, что препятствиями для ее дальнейшего развития являются: недостаточно взвешенный подход к ее организационному построению; пренебрежение синергетическим эффектом от сочетания возможностей государственного социального и негосударственного (частного) страхования; экономически необоснованная цена по линии социального страхования. На основе проведенного социологического опроса и анализа статистических данных осуществлена оценка потенциала

негосударственного страхования от несчастных случаев в Украине. Определены перспективные направления активизации действий органов государственной власти по привлечению частного страхового сектора к решению проблем социальной защиты граждан Украины на основе метода государственно-частного партнерства. Определены мировые тенденции развития системы страхования от несчастных случаев. Обоснована авторская модель реформирования системы страхования от несчастных случаев путем развития страхования ответственности работодателя на основе государственно-частного партнерства.

Ключевые слова: страхование, государственное социальное страхование от несчастных случаев, негосударственное личное страхование от несчастных случаев, система страхования от несчастных случаев, единый социальный взнос, социальная защита, социальный риск.

ABSTRACT

Shymkiv S. Accident insurance in system of social protection of citizens of Ukraine – The Manuscript.

The dissertation for obtaining a scientific degree of candidate of economic sciences in the specialty 08.00.08 – Money, finance and credit. –Taras Shevchenko National University of Kiev, Ministry of Education and Science of Ukraine. - Kyiv, 2016.

The dissertation is devoted to elucidating the nature of accident insurance; indentifying its role in socio-economic processes leading to formation of a system of social protection of citizens; considering financial support for the system of accident insurance, which has to take into account financial priorities of the state, the interests of the subjects of the system of social insurance and private insurance companies. The research performs a comprehensive analysis of problems and trends in the domestic system of insurance against accidents. The study showed that the obstacles to further development of insurance against accidents are the insufficiently balanced approach to its organizational structure; the neglect of a synergistic effect induced by a combination of features of the state of social and non-governmental (private) insurance; the economically unjustified price for social insurance. The dissertation reveals global tendencies in development of the system of insurance against accidents and presents an innovative approach to reforming the system of insurance against accidents by developing public-private partnerships.

Keywords: insurance, state social accident insurance , non-governmental accident insurance, the system of accident insurance, the single social contribution, social security, social risk.